

polsky. Ostatně se brzy stal jeho trvalým domovem St. Petěrburg, kde se v osmdesátých letech 19. století stal po studiu na německých univerzitách profesorem klasické filologie. V roce 1922 definitivně přesídlil do Varšavy (píše již také polsky), po přepadení Polska Hitlerem, kdy byl při obležení Varšavy zničen všechen jeho majetek včetně knihovny a rukopisů, se podařilo jeho dceři a synovi vzít jej k sobě do jižního Bavorska, kde v podalpském městečku Schon-dorfu (ještě po čtyřech letech vědecké práce) zemřel 8. května 1944.

Tadeusz Zieliński byl, jak bylo v jeho generaci obvyklé, klasickým filologem širokého záběru. Jeho neznámější práce se týkají řeckého náboženství, římského divadla, řecké komedie i tragédie, z římských autorů Horatiovi a Ciceronovi, a v neposlední řadě dědictví antiky v evropském kulturním vývoji.

Není možné být jen se zmínit o všech Zielińského příspěvcích ke kulturně-historickým diskusím 19. a 20. století. Učiním tak aspoň připomínkou slavného titulu „Cicero im Wandel der Jahrhunderte“ (po prvé v Lipsku 1897), který byl a zůstává podle slov Jaroslava Ludvíkovského „skvělou obranou nejvdělanějšího Římana proti Mommsenovi a klasickým vzorem pro sledování antických tradic v evropské kultuře“.

Nedlouho před svou smrtí napsal Tadeusz Zieliński profesoru Fr. Novotnému: „Idea slovanského obrození nepřestává být z mých zamilovaných... s nadějí (v její pokračování) se chci rozloučit se světem, což musí zanedlouho nastat. Prosím své české kolegy, jestliže budou po mé smrti na mne vzpomínat, aby to činili ve spojení s touto ideou.“

J. NECHUTOVÁ

110 let od narození Zdeňka Hájka

V letošním roce uplynulo 110 let od narození prvního ředitele historického semináře Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně prof. PhDr. Zdeňka Hájka.

Narodil se 13. března 1894 v Suchdole u Kutné Hory jako syn učitele. V předvečer světové války (v červenci 1913) maturoval a na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy zapsal obory dějepis a zeměpis. Po vypuknutí války byl odveden do rakousko-uherské armády a odvelen na haličskou frontu. Zde byl na jaře 1915 zajat ruskými vojáky a odeslán do středoasijského vnitrozemí. V roce 1917 vstoupil do československých legií a s nimi se v roce 1920 vrátil do vlasti. Studium na Filozofické fakultě KU ukončil v roce 1923 a své vědecké působení zahájil jako asistent východoevropského oddělení jejího historického semináře. Po dvouleté asistentuře u prof. Jaroslava Bidla požádal o přijetí do školské služby a byl v roce 1925 ustanoven profesorem na českém státním gymnáziu v Brně. Zde přešel od studia starších slovanských dějin k novější problematice, především polonistické. Zaujala ho tehdy aktuální (v souvislosti s přípravou pamětní desky) problematika polských vězňů, kteří byli v době předbřeznového absolutismu vězněni v letech 1839 až 1848 na brněnském Špilberku. Veřejnost informoval o výsledcích svého bádání v sérii článků v Moravských novinách v roce 1929 i v odborných studiích publikovaných v Pekařově sborníku (1930) a v Časopisu Matice moravské (1930, 1935). Za nacistické okupace byl Hájek v roce 1941 ze školských služeb propuštěn a byl nucen přijmout místo archiváře a knihovníka Lido-vých novin. Po válce se vrátil na své předchozí gymnaziální působiště.

Po vzniku Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně byl na ní pověřen profesurou slovanských dějin a 1. listopadu 1946 zahájil přednášky a cvičení. Zároveň přednášel na Vysoké škole sociální v Brně. Na základě práce o tajných spolcích v Haliči v letech 1831-1842 se 24. října 1947 habilitoval pro obor polských dějin na Filozofické fakultě MU. Za necelý rok, 29. července 1948, byl jmenován mimořádným profesorem slovanských dějin na Pedagogické fakultě MU.

Kromě funkce administrativního ředitele historického semináře (1946-1950) byl Hájek v roce 1948-1949 členem akademického senátu Masarykovy univerzity a v le-

tech 1952-1955 proděkanem pro vědecký výzkum. Důsledkem přeměny fakulty ve Vyšší pedagogickou školu bylo mj. zřízení katedry dějepisu a ústavy v roce 1954, kterou prof. Z. Hájek vedl až do své smrti v roce 1958.

Jeho badatelský zájem se v tomto období soustředil na ohlas polského lednového (1863) povstání v našich zemích. O něm publikoval řadu podrobných monografických studií, a to v Časopisu Matice moravské (1952), v Česko-polském sborníku vědeckých prací (1955), Časopisu Společnosti přátel starožitností (1951), Slezském sborníku (1953, 1956), Novém Polsku (1953) a v Slovanských historických studiích (1955). Kromě prací týkajících se pobytu polských revolucionářů na našem území a ohlasu polského lednového povstání v českém prostředí napsal i několik drobnějších slavistických studií. Pro posluchače Vyšší pedagogické školy vydal dvoudílnou chrestomatii k dějinám Ruska (do roku 1861). Pro svůj široký rozhled, přátelský vztah a pedagogické kvality patřil prof. Hájek k oblíbeným učitelům. Schopné studenty uváděl do vědecké práce, vedl studentský vědecký kroužek a řadu svých žáků dovedl k vypracování rigorózních prací o dějinách školství a dosažení doktorátu pedagogických věd (PaedDr.). Uprostřed vědecké a pedagogické práce však nečekaně opustil běh tohoto světa dne 2. ledna 1958 ve věku nedožitých 64 let. V naší paměti však zůstává jako jedna ze zakladatelských osobností Pedagogické fakulty MU.

J. VACULÍK

Sté výročí narození literárního vědce Jana Vilikovského

Letos na jaře uplyne sto let od narození významného literárního vědce, profesora Jana Vilikovského. Narodil se 15. 4. 1904 v Semečnicích u Opočna, v letech 1922 až 1924 studoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze francouzský a latinský jazyk, posléze i jazyk český a his-

torii; v letech 1924-1927 rozšířil svou odbornou průpravu studiem češtiny a historie na Filozofické fakultě Komenského univerzity v Bratislavě. Na své vědecké dráze byl ovlivněn učiteli V. Tillem a V. Chaloupeckým, jeho odborná orientace byla záhy nasměrována do oblasti starší české literatury, jak o tom svědčí téma jeho doktorské práce *Příspěvky k poznání Kosmova klasického vzdělání*, obhájené v r. 1927. Jako učitel začal od r. 1928 působit na Filozofické fakultě v Bratislavě a již r. 1933 se habilitoval prací *Latinská poesie žákovská v Čechách*. V r. 1936 byl tam jmenován mimořádným profesorem české a slovenské literatury, od r. 1939 (s výjimkou doby, kdy byly české vysoké školy uzavřeny) až do své smrti působil jako řádný profesor starší české a slovenské literatury na Filozofické fakultě v Brně. Zemřel 15. 11. 1946 v Brně.

Ve své vědecké práci se Vilikovský soustředil na zkoumání starší literární produkce, zejména na dobu vrcholného středověku. Jeho hluboká a mnohostranná odborná průprava mu umožňovala srovnávat vývoj v českém prostředí s německým či francouzským a sledovat i vztahy mezi českou a latinskou literární tvorbou. Výsledkem je už zmíněný habilitační spis a řada cenných studií a dodnes užívaných edic připravovaných v rozmezí několika málo let, jako jsou práce *Próza z doby Karla IV.* (1938, 1948), *Staročeská lyrika* (1940), *Legenda o svatě Kateřině* (1941, 1946), *Staročeské satiry* (1942). Jeho zájem směřoval i k regionální tvorbě a jejímu specifickému vývoji, jak o tom svědčí syntetická studie o literatuře Slezska nazvaná *Starší literatura slezská a její význam v literatuře české* (1946). Působením na bratislavské univerzitě se obrátil jeho zájem též ke slovenské literatuře starší i obrozené (studie o kancionálové tvorbě 17. století, o duchovní poezii J. Třanovského, o výrazných osobnostech obrození, jako byl J. Kolár, P. J. Šafařík či S. Hruškovič); J. Vilikovský tak získal nepopiratelné zásluhy o rozvoj literární slovakistiky.

Vilikovského vědecká činnost je živá dodnes: jeho edice jsou vzorem vydavatelské práce zejména pro své podnětné doprovodné studie, příkladná je jeho schopnost analyzovat myšlenkově i jazykově obtížné